

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗГІДНО З ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто основні вимоги щодо складання та подання фінансової звітності підприємств згідно з чинним законодавством України.

Аннотация. Рассмотрены основные требования по составлению и представлению финансовой отчетности предприятий согласно действующему законодательству Украины.

Annotation. This article is about the basic requirements for the preparation and submission of financial reporting under the current legislation of Ukraine.

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансова звітність, баланс, звіт про фінансові результати.

На сьогоднішній день об'єктивні умови жорсткої конкуренції, пов'язані з активним упровадженням ринкових механізмів в управління підприємницькою діяльністю суб'єктів господарювання, вимагають у першу чергу підтримання високої власної конкурентної позиції. За такої ситуації значно підвищується попит на фінансову інформацію. Саме виняткова роль інформаційного забезпечення в процесах управління викликає підвищену увагу до бухгалтерської фінансової звітності як основного інформаційного джерела про майновий та фінансовий стан підприємства та результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період.

Зміни, які відбуваються на сучасному етапі в бухгалтерському обліку України, обумовлені вимогами, що висуваються до інформації, яку формує дана система зацікавленими користувачами. Складна система переплетіння інтересів різноманітних груп користувачів до звітної інформації передбачає її використання в процесах оцінки, аналізу та прогнозування умов і результатів господарювання як окремого підприємства, так і галузі в цілому. Вплив бухгалтерської фінансової звітності на ефективність прийняття рішень обумовлений тим, наскільки об'єктивно вона відповідає запитам користувачів. Враховуючи те, що фінансова звітність є провідною категорією, покликаною забезпечити користувачів інформацією і, як наслідок, створити умови для ефективної та цілеспрямованої роботи підприємства, розгляд питань стосовно основних вимог щодо складання та подання такої звітності є актуальним.

Вирішенню теоретичних та методологічних питань щодо формування, аналізу та прогнозування фінансової звітності підприємств в умовах ринкової економіки у своїх роботах приділяла увагу велика кількість вітчизняних вчених, серед яких Ф. Бутинець та С. Голов [1; 2]. Але на сьогоднішній день залишилися багато недостатньо вивчених і неузгоджених питань стосовно формування та використання бухгалтерської фінансової звітності при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень, що підвищує актуальність даного дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні основних вимог щодо складання та подання фінансової звітності згідно з чинним законодавством України.

Досягнення поставленої мети забезпечується вирішенням таких завдань:

- 1) установити економічну сутність фінансової звітності підприємств;
- 2) визначити нормативно-правову базу щодо регулювання порядку складання та подання підприємствами фінансової звітності;
- 3) розглянути основні вимоги стосовно складання та подання підприємствами фінансової звітності.

Об'єктом даного дослідження є фінансова звітність підприємства.

Предметом дослідження є нормативно-правове обґрунтування порядку складання та подання підприємствами фінансової звітності.

Складання бухгалтерської фінансової звітності є заключним етапом бухгалтерського обліку для отримання інформації щодо результатів діяльності підприємств шляхом узагальнення в певній системі показників поточного бухгалтерського обліку.

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3], чинних національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [4], нормативних документів Міністерства фінансів України з питань організації бухгалтерського обліку [5], усім підприємствам незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності, у тому числі й малим, необхідно вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність.

Згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3], фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період з метою забезпечення користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності та фінансовий стан підприємства.

У зв'язку з тим, що фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати інших звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб, то інформація, яка надається в ній, має бути дохідлива та розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації [6].

Загальні вимоги до фінансової звітності викладені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності".

Так, за П(С)БО № 1 річна фінансова звітність підприємства складається з таких форм (таблиця).

Таблиця

Склад фінансової звітності підприємств

Назва звітності	Форма звітності	Інформація, що наведена у даній формі звітності	Період, за який подана форма звітності	Нормативна база
1	2	3	4	5
Баланс	Форма № 1	Дані про фінансовий стан підприємства	На звітну дату	П(С)БО № 2
Звіт про фінансові результати	Форма № 2	Дані про доходи, витрати, прибутки і збитки	За звітний період	П(С)БО № 3
Звіт про рух грошових коштів	Форма № 3	Дані про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах	За звітний період	П(С)БО № 4

Закінчення таблиці

1	2	3	4	5
Звіт про власний капітал	Форма № 4	Дані про зміни у складі власного капіталу підприємства	За звітний період	П(С)БО № 5
Примітки до річної фінансової звітності	Форма № 5	Інформація, що не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але передбачена відповідними положеннями (стандартами)	За звітний період	наказ Мінфіну України № 302

П(С)БО № 1 виділяє такі якісні характеристики фінансової звітності:

- 1) дохідливість – однозначне тлумачення її користувачами;
 - 2) достовірність – відсутність помилок, які можуть мати суттєвий вплив на рішення, що приймаються на підставі звітності;
 - 3) зіставність – можливість порівнювати фінансові звіти за різні періоди та по різних підприємствах;
 - 4) доречність – забезпечення можливості своєчасно і правильно оцінити минулі, теперішні і майбутні події [4].
- Фінансова звітність в Україні формується з дотриманням принципів, сформульованих у Ст. 4 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3] та п.18 П(С)БО № 1 [4]:
- 1) автономність підприємства – підприємство відокремлене від власників;
 - 2) безперервність діяльності – передбачає оцінку активів і пасивів підприємства на подальший період;
 - 3) періодичність – розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу для складання звітності;
 - 4) історична (фактична) собівартість – визначає пріоритет оцінки активів;
 - 5) нарахування та відповідність доходів і витрат – доходи зіставляються з витратами (для отримання цих доходів);
 - 6) повнота висвітлення – фінансова звітність має містити інформацію про фактичні й потенційні наслідки операцій;
 - 7) послідовність – постійне з року в рік застосування обраної облікової політики;
 - 8) обачність – запобігання заниженню оцінки зобов'язань;
 - 9) превалювання змісту над формою;
 - 10) єдиний грошовий еквівалент.

Форми фінансової звітності підприємств (крім банків) та порядок їх заповнення встановлюються Міністерством фінансів України за погодженням з Державним комітетом статистики України [6].

Зокрема, порядок подання фінансової звітності затверджений Постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419 [7].

Форми фінансової звітності банків, а також порядок їх заповнення встановлюються Національним банком України за погодженням з Державним комітетом статистики України.

Форми фінансової звітності бюджетних установ, органів Державного казначейства України з виконання бюджетів усіх рівнів і кошторисів видатків та порядок їх заповнення встановлюються Державним казначейством України [6].

Згідно зі ст. 13 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3], звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року в складі балансу та звіту про фінансові результати. Баланс підприємства складається станом на кінець останнього дня кварталу (року).

Згідно з Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 "Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку" [5], кожний фінансовий звіт повинен містити дату, станом на яку наведені його показники,

або період, який він охоплює. У разі, якщо період, за який складено фінансовий звіт, відрізняється від установленого звітного періоду, то причини і наслідки цього повинні бути розкриті у примітках до фінансової звітності.

Згідно зі ст. 13 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3], підприємства зобов'язані подавати квартальну та річну фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів, якщо інше не передбачено цим законом. Органам виконавчої влади та іншим користувачам фінансова звітність подається відповідно до законодавства. Термін подання фінансової звітності встановлюється Кабінетом Міністрів України, а для банків – Національним банком України.

Фінансова звітність складається в тисячах гривень з одним десятинним знаком і здається органам державної статистики: квартальна – не пізніше 25 числа місяця, який наступає за звітним кварталом; річна – не пізніше 9 лютого наступного за звітним роком [7].

За п. 4 ст. 14 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3] відкриті акціонерні товариства, підприємства-емітенти облігацій, банки, довірчі товариства, валютні та фондові біржі, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії та інші фінансові установи, зобов'язані не пізніше 1 червня наступного за звітним роком оприлюднювати річну фінансову звітність та консолідовану звітність шляхом публікації у періодичних виданнях або розповсюдження її у вигляді окремих друкованих видань.

Перед оприлюдненням звітності є обов'язковим проведення аудиту для підтвердження достовірності та повноти річного балансу і звітності комерційних банків, фондів, бірж, компаній, підприємств, кооперативів, товариств та інших господарюючих суб'єктів незалежно від форми власності та виду діяльності, звітність яких офіційно оприлюднюється, за винятком установ та організацій, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету і не займаються підприємницькою діяльністю [6].

Відповідно до п. 1 ст. 10 Закону України від 22. 04. 93 р. № 3125-12 "Про аудиторську діяльність" [8], проведення аудиту є обов'язковим для підтвердження достовірності та повноти річного балансу і звітності комерційних банків, фондів, бірж, компаній, підприємств, кооперативів, товариств та інших господарюючих суб'єктів незалежно від форм власності та виду діяльності, звітність яких офіційно оприлюднюється, за винятком установ та організацій, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету і не займаються підприємницькою діяльністю, а також суб'єктів з річним господарським оборотом не більше двохсот мінімальних заробітних плат.

Таким чином, фінансова звітність, що слугує джерелом відображення інформації про процеси (операції, події) підприємства, які можуть впливати на прийняття управлінських рішень, в обов'язковому порядку має бути реальною, точною та відповідати при цьому іншим вимогам чинного законодавства.

Уже сьогодні Мінфін України поступово вносить зміни до Національних стандартів, наближуючи їх до Міжнародних стандартів фінансової звітності та зменшуючи прогалину між вітчизняною системою обліку та загальноприйнятою європейською. Тому у зв'язку з трансформаційними змінами, що вже розпочалися сьогодні в Україні, питання стосовно вимог щодо складання та подання фінансової звітності потребує подальшого дослідження та вдосконалення.

Наук. керівн. Глєбова Н. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [текст] : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець та ін. – 8-е вид., доп. і переробл. – Житомир : ПП "Рута", 2009. – 912 с. 2. Голов С. С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування / С. С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 11. – С. 7–13. 3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16. 07. 99 № 996-XIV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. 5. Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 31. 03. 99 № 87, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. 6. Фінансова звітність. Загальні вимоги до фінансової звітності // Електронний бухгалтерський журнал "Дебет-Кредит". – 2005. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkt.com.ua>. 7. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова КМУ від 28. 02. 2000 р. № 419, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. 8. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.93 № 3126-XII, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.